

MENTESNÉ TAUBER A. (2011c): A zeneterápia szakmai bemutatása. *Képzés és gyakorlat - a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karának és a Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Karának neveléstudományi folyóirata*, 9 (3-4) 65-75 p.

MENTESNÉ TAUBER A. (2012a): Az affektivitás – érzelmi ráhangolódás – bemutatása autista gyermekeknél a zeneterápia eszközével. *Képzés és gyakorlat a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karának és a Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Karának neveléstudományi folyóirata*. 10. évfolyam 2012/1-2. szám, Kaposvár: Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, 103-109 p. HU-ISSN 1589-519-x.

MENTESNÉ TAUBER A. (2012b): Az affektivitás – érzelmi ráhangolódás- bemutatása autista gyermekeknél a zeneterápia eszközével. VI. Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia - Humántudományi Kutatások a pedagógusképzés szolgálatában; Generációk találkozása - konferencián elhangzott előadásnak a *Képzés és gyakorlat* folyóiratban tanulmány formában történő megjelentetése, Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem, 100 p. ISBN 978-963-334-051-6.

MENTESNÉ TAUBER A. (2013): Der Mutter – Kind – Dialog – ein musicalischer Dialog. 6 In: PEHOFER J. (Szerk.) *PH Publico, impulse aus wissenschaft und forschung 4*. Mattersburg: Wograndl, ISBN: 978-385253-474-9.

**Nyugat-magyarországi Egyetem
Közgazdaságtudományi Kar**

**HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FIATALOK
TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI
INTEGRÁCIÓJA KÖZÖSSÉGI
MÓDSZEREKKEL**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Mentesné Tauber Anna

**Sopron
2016.**

Doktori Iskola: Széchenyi István Gazdálkodás és Szervezéstudományok

Vezetője: Prof. Dr. Székely Csaba DSc

Program: Az emberi erőforrások társadalmi-gazdasági beágyazottsága

Vezetője: Prof. Dr. Kulcsár László CSc

Témavezető: Dr. habil. Bodnár Gabriella PhD

.....
Témavezető támogató aláírása

V. A SZERZŐNEK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓI

MENTESNÉ TAUBER A. (2008): A zene segítő ereje. *A Biblia üzenete konferencia*, „Amit a legkisebbel tesztek, azt énvelem teszitek” - konferencián elhangzott előadásnak a keresztény értékek a segítő, nevelő szakemberek képzésében folyóiratban tanulmány formában történő megjelentetése.

MENTESNÉ TAUBER A. (2010): Zeneterápia. In: ZÁVOTI J. (Szerk.) „Amit a legkisebbel tesztek, azt énvelem teszitek” *Keresztény értékek a segítő, nevelő szakemberek képzésében a Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karon Tanulmánykötet*. Sopron: NyME, 128-131 p.

MENTESNÉ TAUBER A. (2011): A zeneterápia lehetősége az autista gyermekek körében. *Magiszter - a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének szakmai-módszertani folyóirata*, IX (2) 32-42 p. ISSN 1583-6436.

MENTESNÉ TAUBER A. (2011a): A zeneterápia, mint a személyiségfejlesztés hatékony eszköze Magyarországi vonatkozások. *Magiszter, Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének szakmai módszertani folyóirat*, 9 (2) 32-33 p.

MENTESNÉ TAUBER A. (2011b): A zeneterápia lehetősége az autista gyermekek körében. *Gólyahír - Nyugat-dunántúli régió bölcsődéinek szakmai folyóirata*, 9 (2) 53-54 p. ISSN 1789-2678.

szegregálja ezeket az egyéneket. A hátrányos helyzetű fiatalok többsége nem csak szocializációs gondokkal, hanem tanulási nehézségekkel is küzd, mely növeli kudarcélményüket. A művészetterápiák alkalmazása örömet és sikerélményt jelenthet számukra, mely a tanulásban nyújtott teljesítményüket is fokozhatja. Mindezek a jótékony hatások segíthetnek abban, hogy a hátrányos helyzetűek körében kevesebb legyen az iskolaelhagyó, a képzettség nélkül maradó, így a munkanélküliek számát gyarapítók aránya, amely összességében nem csak társadalmi, hanem gazdasági szempontból is előnyös.

A kutatómunka tapasztalatai és az eredmények birtokában kiemelhető, hogy törekedni kell a hátrányos helyzetű fiatalok minél szélesebb körű integrációjára, ami csak az inkluzív, befogadó pedagógiával képzelhető el. Ehhez szükség van a pedagógusok megfelelő attitűdjére, új módszertani ismereteikre, és a speciális szakemberek részvételének kiszélesítésére, a többségi iskolákra vonatkozóan is. Az iskolából így kikerülő fiatal a munkaerőpiacon potenciális munkavállalóvá válik, csökkentve a társadalomból kirekesztettség veszélyét.

I. A MUNKA ELŐZMÉNYEI, A KITŰZÖTT CÉLOK

Az értekezés szerzője a Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának művésztanára, a karhoz tartozó Széchenyi István Doktori Iskola végzős hallgatója, gyakorló zenész, és közel 30 éve a zenei nevelés terén dolgozó pedagógus. Emellett a soproni Aranykapu Gyakorló Óvoda gyakorlatvezető tanára. Pályája magában foglalja a zeneterapeutaként végzett tevékenységet is.

Témaválasztását legfőképp az indokolta, hogy meglátása szerint a hátrányos helyzetű fiatalok „megbélyegzett” tagjai a társadalomnak, több szempontból sérülnek érdekeik. Az esélyegyenlőséghez mindenkinek joga van.

Az értekezés célja: rávilágítani a mai magyar társadalom helyzetére, ezen belül a hátrányos helyzetű fiatalok integrációjának, inkluzív pedagógiájának szükségességére és lehetőségeire. Átfogó képet adni a hazai oktatási struktúrán belül a hátrányos helyzetű fiatalok mikro- és makró környezeti beilleszkedési problémáiról az integráció folyamatában és az iskolai felzárkóztatásuk esélyeiről. Feltárni ezen fiatalok iskolai

végzettsége és a munkaerő piaci lehetőségei közötti kölcsönhatásokat. Bemutatni az Európai Unió és a hazai hátrányos helyzettel kapcsolatos politika irányait az esélyegyenlőség megteremtése tükrében. A problémák megoldását könnyebben kezelhetővé teszi a különböző művészetterápiák alkalmazása, melyek részletes bemutatására szintén sor kerül az anyagban. A közösségi módszerek együttes alkalmazása más ismert módszerekkel bizonyos körülmények között hatékonyabbá teszi a marginalizálódott csoportok integrációját.

IV. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A kutatás azon tekintetben újdonsággal szolgált, hogy a vizsgálat tárgyát képező, felmerülő problémákat nem csak a pedagógia területén dolgozó szakemberek érzékelik, hanem az egész társadalomban jelen vannak. Egyik ilyen gócpont a hátrányos helyzetűek integrációja, mely egyre sürgetőbb feladattá válik ezen fiatalok létszámának állandó növekedése miatt. Ha társadalmi szinten szeretnénk érzékelhető javulást elérni, akkor valóban széles körű társadalmi összefogásra van szükség. Beleértve az oktatást, az egészségügyet és a szociális szféra szakembereit is. [TELEKI, 2004]

Az alkalmazott kutatási módszerek eredményeként megállapítható, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok esélyteremtésének és az egyenlő bánásmód kialakításának alapja az integrációs oktatás preventív hatásainak kiaknázása, a speciális szakemberek nagyobb számú jelenléte és a meglévők mellett az új módszerek bevezetése és széleskörű alkalmazása. A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett fiatalok nagyobb odafigyelést igényelnek, mellyel elkerülhető a kirekesztés és megbélyegzés, ez által később a társadalom sem

a pedagógusok jól használható módszerek látják az integráció területén. A válaszadók többsége gyakorlatban is alkalmazná a módszert, bár jelenleg nem rendelkeznek releváns szakmai ismeretekkel a kérdéssel kapcsolatban.

4. Negyedik hipotézis (H4):

Szükségesek a speciális továbbképzések, hogy több módszertani eszközük legyen a pedagógusoknak az integráció területén.

A kutatás alapján a következő tézis (T4) fogalmazható meg:

A módszertani továbbképzések szükségesek, melybe a művészetterápiák is beletartoznak. A kezünkben van egy olyan közösségi módszer, mely azon problémákra is megoldást nyújt, melyeket eddig a szakemberek nem tudtak megfelelően kezelni.

A mesterszakon megszerzett tudás lehetőséget ad arra, hogy ezeket a módszereket magas szakmai színvonalon, szívesen és örömmel végezzék a szakemberek.

A művészetterápiák alkalmazása lehetővé teszi a sikeres integrációt, így a hátrányos helyzetű fiatalok számára is megnyílik a munkaerőpiac, nagyobb számban szereznek szakmát, vagy tanulnak tovább.

II. A KUTATÁS TARTALMA, MÓDSZERE, INDOKLÁSA

Hazánkban a művészetterápiák alkalmazási területeiről kevés publikáció ismert, ezért a szerző a primer kutatás első lépéseként neves hazai és külföldi szakértőkkel, pedagógusokkal készített interjúkat.

A magyarországi művészetterápia jövőbeli lehetőségeit a különböző szintereken a szerzőnek a speciális intézményekben dolgozók körében végzett kérdőíves kutatása vizsgálja elsősorban. A kiindulás alapja egy speciális óvoda és három iskola megkeresése, ahol hátrányos helyzetű fiatalok integrált és szegregált nevelése is folyik. A nevezett primer kutatás 168 kérdőív és attitűd vizsgálat elemzését jelentette. Ezen túlmenően az egyetemen végzett óvodapedagógusok és szociálpedagógusok, illetve végzős hallgatók mondták el véleményüket, akik az intézményben művészetterápiás kurzuson vettek részt.

Az értekezés a bevezetésben a társadalom és gazdaság jelenlegi helyzetét tárja fel, a társadalmi problémákat, a viselkedési zavarokat, és a gyermekek helyzetét mutatja be napjainkban.

Ezen belül a hátrányos helyzet és halmozottan hátrányos helyzet fogalmát, a gyermekvédelmi gondoskodás törvényi előírásait ismerteti, illetve a hátrányos helyzetű fiatalok szegregációjának, szociális integrációjának és az integráció inkluzív pedagógiai módszereinek jelenlegi helyzetét mutatja be a szerző. Más elfogadott módszerek mellett a közösségi módszereket, ezen belül a művészetterápiák új módszereit javasolja a marginalizáció, a kirekesztődés elkerülésére.

Gazdasági szempontból sokkal előnyösebb lenne a preventív megoldások előtérbe kerülése, hiszen ha a társadalom ezeket a fiatalokat megbélyegzi, szegregálja, akkor a hátrányos helyzetű fiatalok később kirekesztődnek a munkaerőpiacról és a társadalom perifériájára szorulnak. [CSÁNYI, 2000]

A problémákat legtöbbször az anyagiak hiánya is okozza. Ebből következik a nélkülözés, az egészségügyi problémák, kiútkeresések, devianciák. A rossz körülmények között élőknek is joguk van az egyenlő esélyekre.

A 2008. évi gazdasági válság miatt munkahelyek szűntek meg, melyek anyagiakban is mélyen érintették a

3. Harmadik hipotézis

(H3/A): A pedagógusok szerint a művészetterápiák alkalmazása társadalmi és gazdasági szempontból is előnyös, mivel hosszabb távon növeli a humán tőkét.

(H3/B): A művészetterápiák együttes alkalmazása más ismert módszerekkel bizonyos körülmények között hatékonyabb.

A kutatás alapján a következő tézis (T3/A, B) fogalmazható meg:

Az integrációt a már jól működő módszerek mellett egy újfajta módszer alkalmazásával lehetne támogatni, mely a művészetterápia. Bizonyítást nyert vizsgálatunk során, hogy a terápiák gazdasági, társadalmi szempontból egyaránt hasznosak. A művészetterápiák alkalmazása örömet és sikerélményt jelent a hátrányos helyzetű fiatalok számára, mely a tanulásban nyújtott teljesítményüket is fokozhatja. Mindezek a jótékony hatások segíthetnek abban, hogy a hátrányos helyzetűek körében kevesebb legyen az iskolaelhagyó, a képzettség nélkül maradó, így a munkanélküliek számát gyarapítók aránya, amely összességében nem csak társadalmi, hanem gazdasági szempontból is előnyös. A művészetterápiát, mint eszközt,

2. Második hipotézis (H2):

Jobban támogatják az integrációt azok a pedagógusok, akik:

- a) speciális végzettséggel rendelkeznek
- b) hosszabb ideje dolgoznak a pályán
- c) magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek

Az elemzés alapján a következő tézis (T2) fogalmazható meg:

Fontos, hogy megfelelő végzettségű szakembereket kell az óvodákban, iskolákban alkalmazni, akik segítik a pedagógusokat abban, hogy a hátrányos helyzetű gyerekeket megfelelő módon tudják integrálni a csoportba. A speciális szakemberekre (gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztőpedagógus, művészetterapeuta, logopédus) nagyobb létszámban lenne szükség az intézményekben, valamint arra, hogy kisebb létszámú gyerekcsoportokat lehessen kialakítani.

családokat. A problémát fokozta, hogy egyre több lett a pszichés beteg, a családi problémák, válások száma is növekedett. [KOPP, 2008]

A szerző ismerteti továbbiakban, hogy a fiatalok testi-lelki egészségmegőrzése, illetve a korai prevenció céljából különösen fontos lenne a különböző közösségi terápiák alkalmazása. Gazdasági szempontból a megelőzés a legjobb megoldás, hiszen ez jelentené a legnagyobb társadalmi hasznosságot. Bár ez nem működik ilyen egyszerűen a valóságban, de jelen munka egyik célja, hogy a művészetterápia bemutatásával hozzájáruljon a problémák megoldásához. [TARDY, 2013]

A szerző mindennapi munkája során alkalmazza a zeneterápiás lehetőségeket, valamint oktatja is ezeket. A módszereket gyakorlatban alkalmazza gyerekeknél, hátrányos helyzetű fiataloknál és egyetemi hallgatóknál.

A szerző munkájával alá kívánja támasztani, hogy Magyarországon nagyobb teret kellene biztosítani arra, hogy a pedagógusok több speciális végzettséget (zeneterapeuta) is szerezhessenek.

Elmondható, hogy nagyon sok helyen van rá igény, ezért lenne szükség a képzés kiterjesztésére. Az igények

fennállnak óvodákban, iskolákban, egészségügyi intézményekben, hátrányos helyzetű gyermekek nevelése esetében. Külföldön régóta alkalmazzák a művészetterápiát, mint jól bevált módszert, társadalmi, gazdasági elismertsége is magas, ellentétben a magyarországi helyzettel.

III. EREDMÉNYEK

Az elsősorban primer kutatás alapján a következő felvetett hipotézisekre kapunk választ.

1. Első hipotézis (H1):

A pedagógusok megosztottak a hátrányos helyzetű gyermekek integrált vagy szegregált nevelése vonatkozásában.

A kutatás alapján a következő tézis (T1) fogalmazható meg:

Szükséges az integráció kiterjesztése. Lehetőség szerint minél több oktatási intézményben valósul meg az integráció, annál jobb eredmények érhetőek el általa. A hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok beilleszkedése ez által könnyebbé válik. Így megmutatkozik hatása társadalmi-gazdasági szempontból is, hiszen a hosszabb iskolában eltöltött évek magasabban képzett szakembereket eredményeznek, mely erősíti az ország humánerőforrásait. Az oktatási intézményekben alkalmazott integráció önmagában azonban nem elegendő, hanem szükség van az inkluzív (befogadó) pedagógiára.